

URTX

MIQUEL CAPDEVILA, **UN PERIODISTA DEL SEU TEMPS**

Joan Cornudella i Olivart

MIQUEL CAPDEVILA, UN PERIODISTA DEL SEU TEMPS

**Joan
Cornudella i Olivart**
Professor de l'IES
Lo Pla d'Urgell
de Bellpuig

Apunts biogràfics

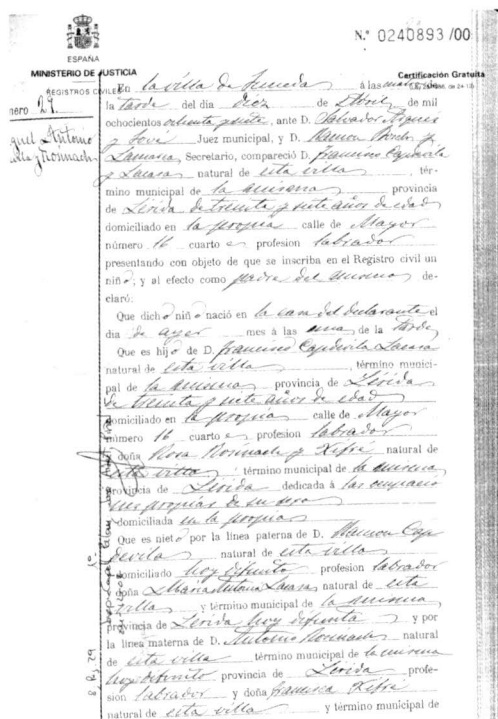
Miquel Capdevila Rosinach va néixer al carrer Major de Juneda el dia 9 d'abril de 1887,¹ en una família de classe mitjana i humil. Els seus pares, Francisco Capdevila Lacasa (de cal Calero) i Rosa Rosinach Xifre (de cal Rector Catxo), regentaven una petita botiga, a més de dedicar-se a les feines del camp. El matrimoni va tenir sis fills: en Joan, en Miquel, en Josep, la Raimunda, la Lola i l'Antònia. Tots ells reberen una educació profundament cristiana.

reny i pagà la construcció del convent i l'hort de les monges, creà una beca al Seminari de Lleida per a estudiants pobres de Juneda i d'altres pobles del bisbat. Aprofitant la beca que havia instituït, el va portar a Lleida perquè cursés estudis escolàstics al Seminari. Passà, en aquesta ciutat, gairebé tota la joventut. Li agradava especialment un racó dalt del turó de la Seu Vella² on passejava tot sovint mentre assimilava, sobretot, les assignatures de lletres, com ara el llatí i les humanitats. El Seminari posà pedra sòlida en la seva formació cultural.

L'any 1907 va anar a fer el servei militar a Toledo. Els tres primers mesos del servei militar, però, els passà al regiment d'Infanteria de la guarnició de Jaca. Gràcies als seus estudis, va ser destinat com a bibliotecari a la Biblioteca de l'Acadèmia General Militar d'Infanteria.³ Allí va ser on va descobrir el que realment li agradava: el món de les lletres i sobretot l'art d'escriure. Gràcies al contacte permanent amb els llibres i les obres d'art, afinà el seu sentit estètic. Tant el va marcar aquesta descoberta que, en tornar a casa, va demanar als seus pares que volia anar a Barcelona a estudiar periodisme. Dissortadament, mentre complia amb les obligacions militars va morir el seu oncle. Mossèn Josep Rosinach deixà escrit que els capellans de les Borges Blanques actuaven com a administradors dels seus béns. Per raó de diverses desavinences amb aquests capellans, ell ja no tornà al Seminari de Lleida. Acomplert el servei militar es col·locà d'escrivent en una casa de comerç de Barcelona, com a modus vivendi. La seva vocació literària, però, es mantingué viva i constant. Per aquest motiu, estudià periodisme.

En les hores lliures continuaria les seves disquisicions artístiques i d'una manera especial sobre el Greco,⁴ que es publicaren al *Día Gráfico*.⁵ Això li obrí les portes del periodisme

Partida de naixement.
Juneda,
10 d'abril de 1887.

Cursà les primeres lletres a l'escola pública de Juneda on despuntà com un alumne brillant. Les possibilitats de continuar els estudis en un ambient d'un poble de pagesia eren gairebé inexistents. Sort que el seu oncle mossèn Josep Rosinach, qui va donar el ter-

professional i abandonà molt aviat la feina comercial. Gran part del temps de la primera guerra mundial el passà vegetant al seu poble: Juneda. La vida tranquil·la camperola no el satisfieia i per aquest motiu retornà a Barcelona. Mai, però, no es desvinculà dels seus orígens. Durant molts anys assistí a les tertúlies del Capvespre Junedenc. Des de l'any 1911 els estudiants junedencs es reunien les tardes dels dissabtes no festius a la sala del cafè dels grans magatzems El Siglo, situats a la Rambla dels Estudis. Aquelles tertúlies estaven impregnades d'evocacions i de nostàlgics records vers la població natal. Un dels propòsits dels junedencs residents a Barcelona era intercanviar impressions sobre les notícies que rebien del poble i recordar anècdotes d'anys enrere que havien viscut. Aquestes reunions deixaren de celebrar-se, per inaniació, cap a l'any 1920.

Tot just acabada la carrera periodística es va casar amb Pilar Mañà. No tingueren descendència. Amb molta il·lusió va ingressar al col·legi de periodistes⁶ de Barcelona i, després de publicar diversos articles a *Vell i Nou* (1916-1917) i a *El Tiempo* (1916-1918), ben aviat entrà de redactor de *La Veu de Catalunya*. Hi sobresortí per la seva dedicació i empena. Tant és així que el consell editorial d'aquella empresa el destinà a dirigir el diari *El Pallaresa*⁷ de Lleida l'any 1918. Exercí aquesta tasca dos anys i el convertí en el rotatiu més important de les terres lleidatanes. El seu càrrec l'apropà al món cultural i polític de Lleida i comarques. Mantingué bones relacions amb la família Aunós, accionista principal del rotatiu. Moltes nits, després de sopar, anava a caminar amb Eduard Aunós, futur Ministre de Justícia, fent petar la xerrada fins al Barberet, als fondos dels Magraners.

Tot sovint havia de complir amb la seva agenda de periodista assistint a actes d'afirmació nacionalista, la majoria vinculats a la Lliga Regionalista. Són particularment emotius els que va viure a Juneda, convidat per l'Associació Nacionalista. El diumenge 11 d'agost de 1918 assistia a la vetllada necrològica en honor d'Enric Prat de la Riba, un any després de la seva mort.

“L'Associació Nacionalista ja desde sa formació tenia l'intent d'organitzar un acte que fós com el seu bateig al començ de sa vida corporativa. S'ha esperat el cap-d'any de la mort d'En Prat de la Riba, perquè el recort del gran patrici presidint nostre primer acte públic era la garantia d'encer en tota nostra futura actuació.

Aixis vam organitzar la vetllada necrològica en honor d'En Prat de la Riba, segurs de que tot el poble s'hi associaria ja que l'any passat

l'estat de guerra va impedir fer un acte públic al donar el nom d'En Prat de la Riba al millor carrer de la població, homenatge en que Juneda fou, si no estem equivocats, la població que primerament donà l'exemple a totes les de Catalunya.

Aixis convidarem a diverses personalitats del Regionalisme lleidatà per a que la vetllada necrològica tingués més importància”.⁸

Entre altres personalitats, foren presents a la festa nacionalista Romà Sol, president de l'Assemblea de Catalunya, Eduard Aunós, secretari polític del Ministeri de Foment i diputat per Sort-Viella, mossèn Anton Navarro, Jaume Filella, Josep Cornudella i Miquel Capdevila. Després del sopar al local de l'entitat, es traslladaren al Teatre Torres. Després del discurs de benvinguda, Miquel Capdevila va fer una conferència sobre el paper de Prat de la Riba en el ressorgiment de Catalunya, completat pel discurs patriòtic d'Eduard Aunós.

Pocs mesos després, el diumenge 29 de desembre l'Associació Nacionalista de Juneda feia un àpat de germanor al local de l'Acadèmia Catalana per celebrar el final de la Gran Guerra i els preliminars de pau. Després

Imatges de la cerimònia de la boda amb els familiars de la parella.
Barcelona, 1915-1916.

ELS JOCS FLORALS DE JUNEDA

La Vila de Juneda ha celebrat un any més els Jocs Florals que han resultat una Festa d'interès tant per als junquers com per als veïns de la vila.

El concurs va iniciar-se en els dies de la Vila de Juneda i va acabar en els dies de la Festa Major de la vila.

Les poesies que s'han publicat i que es podrien considerar els guanyadors dels Jocs Florals, són les que segueixen:

Diferents equips han participat en el concurs de poesia. Els guanyadors dels Jocs Florals són els que segueixen:

Guanyador de la Vila de Juneda: Miquel Capdevila.

Guanyador de la Festa Major: Ramon Ribera.

Per alogar parts del text d'esse cançons, indolentes, que el fet de la vida, capaç de fer-nos sentir, tota una cosa, menys esser casaldós.

Un cop més, els guanyadors dels Jocs Florals són els que segueixen:

Del hort del convent

El hort del convent és un hort que està situat a la vila de Juneda. És un hort molt bonic i molt productiu.

Ram de Tres Roses

El Ram de Tres Roses és un ram que està situat a la vila de Juneda. És un ram molt bonic i molt productiu.

CONVIT

Convit a tots els veïns de la vila de Juneda a participar en els Jocs Florals.

Jiscurs del Sr. Morera

El Sr. Morera és un home molt bonic i molt productiu. És un home molt bonic i molt productiu.

ORACIO AL MAIG

Oració al Maig és una oració que es fa al maig. És una oració molt bonica i molt productiva.

FLORIDA DE MAIG

Florida de Maig és una florida que es fa al maig. És una florida molt bonica i molt productiva.

A UNA DAMA

A una Dama és una poesia que està dedicada a una dama. És una poesia molt bonica i molt productiva.

D' curs del Sr. Sol

D' curs del Sr. Sol és una poesia que està dedicada al Sr. Sol. És una poesia molt bonica i molt productiva.

Cançó d'estiu

Cançó d'estiu és una cançó que està dedicada a l'estiu. És una cançó molt bonica i molt productiva.

VEREDICTE

Veredictes dels Jocs Florals de Juneda.

Premis Ordinaris

Premis Ordinaris dels Jocs Florals de Juneda.

PREMIOS EXTRAORDINARIS

Premis Extraordinaris dels Jocs Florals de Juneda.

Crònica dels Jocs Florals de Juneda.

El Pallaresa (diari nacionalista de Lleida), núm. 9.003. Lleida, dimarts 2 de setembre de 1919.

Tot i l'exigència i la dedicació diària a fons de la professió, no desestimà la invitació de formar part del jurat dels Jocs Florals de la vila de Valeri Serra Boldú, Jaume Filella, Ramon Capdevila Esquerda, mossèn Ramon René i Lluís Olivé. El dia 31 d'agost de 1919 se solemnitza un magnífic certamen floreal a la vila de Juneda, en el marc dels actes cívics de la Festa Major. Presidí a cerimònia Magí Morera i Galícia. Guanyà el Ferrer Natural el poeta Josep Carner amb el recull "Ram de tres roses". Altres escriptors de relleu obtingueren premis ordinari i extraordinari: Guerau de Liost, mossèn Llorenç Ribera, Joaquim Folch i Torres, Lluís Bertran i Pijoan, Josep Maria de

Segarra, Josep Maria Tous i Maroto, Remei Morlius o Josep Iglésies Guizard. Un cop més, l'organització de la festa era a càrrec de l'Associació Nacionalista amb l'ajut incondicional de mossèn Anton Navarro.

Després de l'experiència periodística per terres lleidatanes, retornà a Barcelona per tal d'ocupar el càrrec de redactor en cap de *La Veu de Catalunya*. Miquel Capdevila era un enamorat de la ciutat comtal i dels seus barris. La seva feina, però, no li permetia atansar-se gaire a Juneda. No hi ajudà el tarannà urbà de la seva dona. Al marge d'aquesta feina directiva, publicà diversos articles sobre viatges, literatura i art. Això va fer que li fos demanada la col·laboració a les grans revistes catalanes com *Catalana*, *D'Ací d'Allà*, *La Paraula Cristiana*, *Mirador*, *Atracció de Forasters*, *Revista de la Llar*, periòdics de Madrid i de diversos indrets d'Espanya. *El Debate* de Madrid el nomenà el seu corresponent a Barcelona.

El prestigi que havia assolit per tota aquesta producció li serviria d'aval per poder accedir a la direcció del diari *L'Instant*, l'esclat periòdic més reeixit de l'època a Barcelona. Aquest rotatiu nocturn, creat l'any 1933, tingué un èxit popular sense precedents. "Aquells articles prenent per tema els comunicats de guerra italians amb ocasió de la guerra d'Abissínia, fent passar pels ulls dels lectors totes les curiositats històriques i geogràfiques; biografies, anecdotaris, etc, d'extenses regions i personatges d'Europa, Àsia i

Portada de la col·lecció "Vidas de hombres ilustres".

Dedicada a l'escriptor Miquel Angel. Barcelona, 1933.

VIDAS DE HOMBRES ILUSTRES

MIGUEL ANGEL

por MIGUEL CAPDEVILA

EDICIONES HYMSA
Calle Diputación, núm. 211, Barcelona

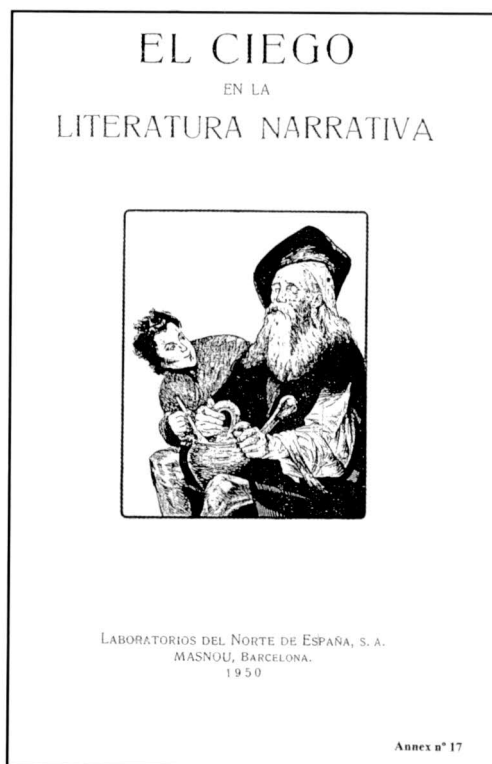
Anex nº 15

Àfrica. Aquesta secció i la de "Siluetes femenines", on sota la efígie de la dama s'hi descriu la història o l'anecdota corresponent, eren un dels capítols determinants de que "L'Instant" esgotés les edicions cada dia.¹⁰ "Miquel Capdevila compaginava la direcció del diari amb col·laboracions assídues en altres rotatius del país, en enciclopèdies d'abast popular¹¹ i en fascicles de difusió.¹² Sense cap mena de dubte, destacaven els seus articles a *La Veu de Catalunya* sota el pseudònim del curiós barceloní.

Poc abans de l'esclat de la Guerra Civil, el dia 20 d'abril de 1936, guanyà el concurs d'articles periodístics convocat per la Cambra Oficial del Llibre de Barcelona amb motiu de la celebració popular de la Diada del Llibre. Acabada la contesa i havent desapareguts els diaris *La Veu de Catalunya* i *l'Instant* per censura governativa, va entrar a *Destino*. Els seus treballs en aquell prestigiós setmanari mereixeren un gran respecte en els mitjans periodístics nacionals i internacionals. Poc temps després seria nomenat editorialista del *Noticiero Universal*, càrrec que amb gran consideració de l'empresa i de l'equip de redacció va exercir fins als darrers moments de la seva vida.

En aquest període de maduresa i de relativa calma professional era molt conegut i estimat. En les tertúlies d'intel·lectuals hi jugava un paper decisiu, sobretot en la que tenia lloc cada dia a la llibreria-antiquària del Sr. Sala Badal, del carrer de Boters, centre de la més viva curiositat bibliogràfica. En aquesta època se li despertà l'afició de col·leccionar llibres de vell que comprava als mercats d'antiquaris. Després, amb la seva muller, els retallava de manera sui generis i els arxivava per matèries a les habitacions del pis del carrer Amargós on vivien. El desordre del material acumulat era només aparent. Tenia classificades per blocs totes les ciutats que havia visitat. La seva debilitat era la seva cultura i els seus costums. De ben segur que recuperava els somnis de joventut quan va fer tasques de bibliotecari durant el servei militar a Toledo. També hi ajudà la seva devoció pels viatges. Les vacances les dedicava a viatjar. En diverses ocasions visità les terres de Palestina, d'Egipte i del Nord d'Àfrica. La seva vasta cultura humanista s'havia forjat amb constants lectures i amb els viatges d'il·lustració per arreu del món.

La seva producció, a més de l'activitat periodística exercida a diaris com *La Vanguardia Española*, *el Diario de Barcelona*¹³ o a la revista *Barcelona-Atracció*,¹⁴ era abundant i de qualitat innegable. Monografies, fascicles, diversitat de capítols d'enciclopèdies eren fruits saborosos de la seva fecunda ploma. L'any

1944, l'editorial Aymà li publicà el llibre, una bellíssima iconografia nadalenca. Escriví una *Història d'Abissínia*, *Els secrets de la Cort de Viena*, ampliació dels reportatges que publicà, anys abans, a *L'Instant*, i treballà de valent en una obra cabdal sobre Montserrat, on pretenia demostrar la importància que va tenir un temps la clerecia catalana en la història d'Europa. També participà en la col·lecció de publicacions mèdicas histórico-artístiques de los laboratorios del norte de España que van ser editades al Masnou. Miquel Capdevila s'encarregà de tres monografies al voltant del tema de la ceguesa: *La ceguera en el arte* (1942), *Iconografía de Santa Lucía* (1949) i *El ciego en la literatura narrativa* (1950).

No cal dir que els premis i reconeixements públics li arribaren ben aviat. Al mes de gener de 1944 se li concedia, a la cúpula del Coliseum de Barcelona, la medalla d'or del Fomento de las Artes Decorativas.¹⁵ Per la seva valuosa col·laboració en les tasques literàries a l'Institut de Cultura Italiana de Barcelona fou distingit pel govern del rei Víctor Manuel III amb el nomenament de cavaller de la Corona d'Itàlia. I, entre d'altres guardons, cal recordar que l'any 1951 se li atorgà el premi al millor reportatge de la Festa Major de Barcelona, que publicà al *Noticiero Universal*, sobre les belles tradicions religioses i populars a la festa de la Mercè.

La seva activitat periodística començà a minvar cap a l'any 1952 quan va ser operat d'un tumor al cap. La convalescència la passà a Juneda on aprofità per recordar vells temps.

Portada
de la monografia
"El ciego en la
literatura narrativa".
El Masnou, 1950.

Diversos testimonis recordaven les passejades pel poble amb ell, convertides en tota una lliçó d'història de la vila, de les cases, dels carrers i dels fets de gent d'altres temps. L'anecdotari¹⁶ era sempre present en els seus mots. Malgrat el canvi d'aires, no es recuperà de la malaltia i mesos després, el 18 de juliol de 1953, moria a Barcelona.

Homenatge dels Amics de Juneda als literats difunts celebrat a la residència Lestonnac de Barcelona.

El dia 24 de març de 1957.

Els Amics de Juneda, residents a Barcelona, forjaren el projecte d'un acte literari en honor i record de tres junedencs il·lustres difunts: Joan Duch, mossèn Anton Navarro i Miquel Capdevila. Es pretenia valoritzar la dimensió humana d'uns junedencs universals que havien aportat a la cultura catalana una obra literària i periodística de gran valor. Els actes se celebraren el dia 24 de març de 1957 a la residència Lestonnac amb l'assistència d'un nombrós públic vingut de Juneda, entre els quals destacava l'Associació d'Antics Alumnes. Era el primer homenatge que es retia a

Miquel Capdevila en un intent d'agermanament sentimental entre les dues poblacions que el van veure néixer i morir. Sebastià Sánchez-Juan, junedenc d'adopció, qui havia estat un dels promotors del festival literari, inclouria al seu darrer poemari intítulat *Escaïences*¹⁷ uns versos dedicats a les arrels patrimonials de Miquel Capdevila.

Estimava tant –tant!– el seu poble, que hi reduïa tot el que li semblava més noble.

“Això del Cor de Maria és cosa de Juneda”.

M'ho deia a mi? Sí, a mi, que hi tinc fills ordenats a la Congregació i la dona de Juneda.

(Ell la va tenir al braç de petita)

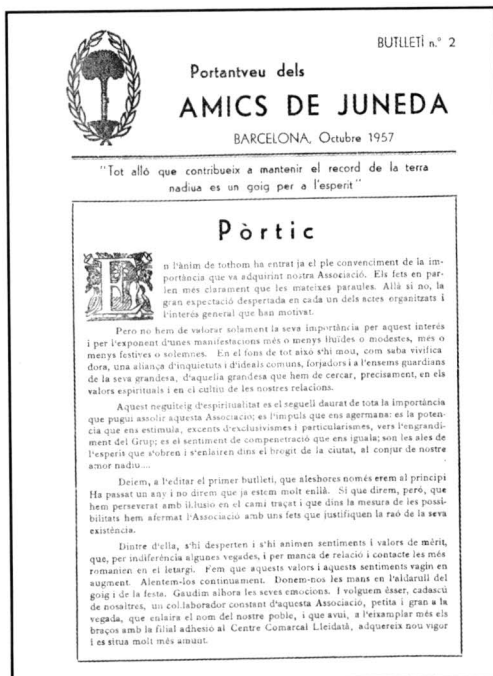
Presentant-nos a l'Aunós, li va dir: “Aqueix, també és de Juneda”.

Trenta anys després d'aquest acte, la Mútua Junedencs de Previsió i Socors instituïa un certamen literari d'àmbit local i comarcal en les modalitats de poesia i prosa, a més dels premis infantil i juvenil de literatura. La convocatòria de prosa, que es mantingué viva fins a l'any 1993, portà el nom de Miquel Capdevila i Rosinach. Sota l'aixopluc del mateix premi, s'admetien tant treballs de narrativa com d'assaig. En aquest darrer cas, els originals havien de versar obligatòriament sobre aspectes diversos del passat, present o futur de la comarca de les Garrigues.

I, aprofitant l'efemèride dels cinquanta anys de la seva mort, l'any 2003, l'Àrea de Cultura, Ensenyament i Esports de l'Ajuntament de Juneda creà una comissió amb la finalitat de recuperar la seva memòria amb alguns actes concrets que fossin adequats a la seva obra i personalitat. El tarannà d'aquest record aconsellà que no s'abusés d'actes excessivament protocol·laris. La tertúlia de periodistes junedencs, l'esbós del seu currículum a les pàgines de la revista local *Fonoll* i del programa de Festa Major i la futura edició d'un quadern-antologia dels seus millors textos periodístics serviren per a apropar al públic la vida i obra del millor periodista junedenc del segle XX.

L'essència d'un periodisme d'investigació i la seva aportació lleidatana

Miquel Capdevila era un literat d'amplíssima cultura que l'havia assimilada a la perfecció gràcies a les seves constants lectures i als viatges il·lustradors per arreu del món. Era el prototipus de l'erudit, amb extraordinari bagatge de coneixements de tota mena, en

Pòrtic del butlletí portantveu dels Amics de Juneda.
Barcelona, octubre de 1957.

les seves estades a Egipte arran dels nous treballs a la tomba de Tutank-amon i a la república de Mont Athos al Mar Egeu motivat per l'incendi del monestir de Kilindar. Visità els palaus i castells italians que Víctor Manuel II va oferir al poble d'Itàlia, la ciutat de Pisa, la costa de Ligúria²³ i l'exposició biennal de Venècia en la seva quinzena edició internacional d'art. Fins al mes de desembre de 1931, aprofitaria la palestra periodística per recórrer les planes de França i de Flandes (1925), els racons de Venècia, Triest i Miramare²⁴ (1927), el país de les Ardennes, la ciutadella de Jaca (1930), Mallorca i els castells francesos de Chambord i Loches (1931). Un cas especial seria l'excursió a les excavacions de les ruïnes romanes de Djemila (Algèria) l'any 1933. El món de l'Islam que acabava de conèixer no el deixaria indiferent. Després de la guerra civil, no li seria tan fàcil viatjar. Els impediments governatius estaven a l'ordre del dia, a més de les restriccions pròpies d'una postguerra. El fet és que encara no disposem de prou informació que confirmi els seus viatges en els darrers anys de la seva vida.

Miquel Capdevila era una enciclopèdia vivent. Tenia una ploma àgil, minuciosa i sense fissures. Era un enamorat de l'art, de la història, de la cultura religiosa i de la literatura. Tenia, a més, una visió profètica de les coses i els fets que poetitzava en articles de forma senzilla i assequible reflectien una espiritualitat ben formada. Al llarg dels anys s'havia especialitzat, sobretot, en art barroc fruit de la seva estada de joventut a Toledo. Diversos articles publicats a la revista *Vell i Nou* l'any 1916 el portaren a ser reconegut com un excel·lent crític d'art²⁵. Els seus comentaris eren sempre

avalats per altres autoritats en la matèria que citava oportunament per tal de donar major rellevància i credibilitat als seus assajos. No deixava res a la improvisació. Fruit d'aquest rigor científic, continuà fornint un entramat assagístic que abraçava temàtiques tan diverses com la història (L'abolició del Califat o Els néts de Salomó), l'art (Les joies de la Corona Imperial de Rússia o L'art català a Sicília), la cultura religiosa (Bonifaci VIII, l'any Jubilar i Catalunya), el patrimoni universal (El castell de Bellver o la gran muralla Xina), els retrats literaris (Lord Byron i Venècia o el cardenal Mercier) o les tradicions populars (El testament sacramental o el pessebre a Catalunya). I fins i tot s'endinsà en la narrativa breu amb peces circumstancials com "Nadal a ciutat",²⁶ "La mort més trista"²⁷ o "L'ofrena del bufó".²⁸

Miquel Capdevila sentia un amor passional per Barcelona. No hi havia cap dubte. Aquest sentiment només era superat per la passió manifestada cap a les terres lleidatanes²⁹ i especialment pel seu poble nadiu, Juneda. La mostra de l'afició lleidatana la podem descobrir en molts dels treballs periodístics que va publicar a Lleida i a Barcelona. Són particularment significatius "L'encís de Lleida", que glossa els encants de la vida quotidiana en aquella ciutat, "La catedral cautiva", en el qual -amb un to elegíac- blasma l'abandonament de la Seu Vella i "El Campanar de Lleida",³⁰ homenatge pòstum a la memòria de Magí Morera i Galícia tot recordant els anys d'adolescència viscuts amb la presència d'aquest monument llegendari.

Lleida, a més, acollirà els seus millors articles polítics a través de la palestra de *El Ideal* i, sobretot, de *El Pallaresa*, diari que ell va dirigir durant els anys 1918 i 1919. La majoria són actes de fe de nacionalisme motivats per les dures crítiques que rebia del diari *El País* i del seu director Joan Rovira Agelet. La lluita periodística va ser tan abrandada que al mes de setembre de 1919 l'audiència de Lleida va condemnar Miquel Capdevila a tres anys, tres mesos i vint-i-un dies de desterrament a més de cinquanta quilòmetres de la capital del Segre i 250 pessetes de multa per injúries a Rovira Agelet. Sembla que aquesta sanció no va arribar mai a la seva aplicació efectiva. Darrere d'aquesta polèmica visceral hi havia, sens dubte, un atac al caciquisme encara regnant a les terres lleidatanes. El seu tarannà eclèctic, però, anà més enllà de les discussions entre diaris. La reivindicació nacional es deixaria entreveure en articles com "El concert de les nacions", "Demanant l'autonomia. Prenent l'autonomia" o "Catalunya deslliurada". La cooperació de Catalunya al desvetllament espiritual de les terres ibèriques s'apun-

EL MEJOR PURGANTE
CARABANA
 DE VENTAS EN TODO EL MUNDO

DEPORATIVAS
 ANTHERETICAS

CIPAL DE MUSICA
 LDE 1919 A 1920
 LA MEVA CONDEMANA

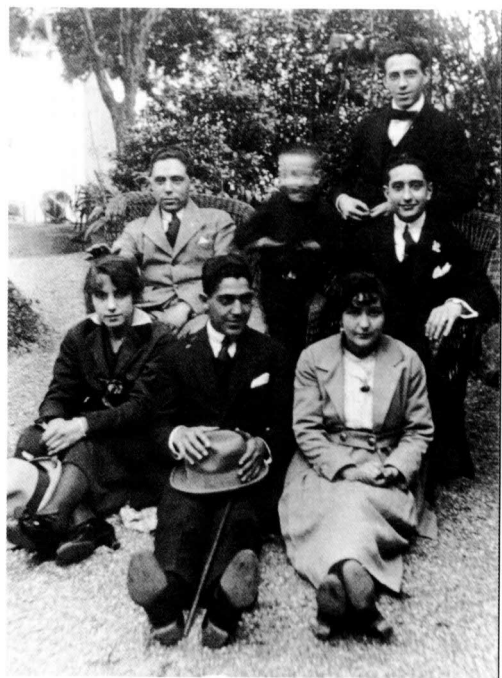
UERIA

ONES PIFARRÉ

HIDRÁULICAS

CLINICA DE OPERACIONES

En molts casos, són un retrat detallista d'una manera de viure, ancorada en el traspàs de segle. Superant els entrebancs habituals de la feina, sempre tingué en consideració els seus amics junedencs amb qui compartí estones de tertúlia, episodis d'eufòria cultural o política i esporàdics viatges arreu de les terres catalanes.

Un dels seus millors amics, el Dr. Josep Cornudella, honoraria el butlletí del Centre Comarcal Lleidatà de Barcelona amb un retrat que recordava la presència sentimental de Miquel Capdevila, pocs anys després de la seva mort. Per damunt de tota la seva trajectòria periodística, se sentia atret per la seva fidelitat inqüestionable als seus amics.

Article de Miquel Capdevila aparegut al diari **El Pallaresa**. Lleidà, 22 de setembre de 1919.

Amics junedencs de Miquel Capdevila a la casa pairal del Dr. Josep Cornudella. Juneda, 1919.

Portada del butlletí del Centro Comarcal Lleridano. Barcelona, octubre de 1959.

RA DELS MAGATZEMS DE TEIXITS DE

tava a "Actuació espiritual del catalanisme", "La venjança de Catalunya", "Un cas significatiu: Catalunya i Espanya", "Bloqueig espiritual"³¹ o "El dilema d'en Cambó". I fins i tot, la seva passió per l'art s'anàlitzava des de tots els punts de vista possibles en reflexions periodístiques com "Eclecticisme en l'art", "El detallisme en l'art i en la vida", "La morositat en l'art", "L'art per a la vida" o "L'art per l'art". I a mig camí entre l'assaig i la prosa poètica esbossà el paisatge de l'horta lleidatana³² arran de la imminent arribada de la primavera.

El romanticisme junedenc, manifestat sovint en publicacions diverses que tenien per nervi els carrers de Juneda, el seu ambient, les persones, els paisatges del terme municipal, el sabé sintetitzar a l'article publicat a *L'Instant* l'any 1935 intitulat "La reminiscència del Corpus rural". Tota la tendresa del seu cor, la religiositat, els records de la infantesa, les flaires de roses i alfàbregues, la majestat de l'acatament al Santíssim, situat al bell mig del carrer Major del poble que fan els portants de les banderes en la processó, era d'una prosa ardent, emotiva i bella. Tot i no visitar gaire sovint el seu poble natal, mai no hi renuncià. En més d'una ocasió defensà els seus orígens lleidatans. Sempre que estava al seu abast prenia notes dels seus records rurals, sobretot de les seves etapes d'infantesa i d'adolescència, per plasmar-los enmig dels seus articles de viatges o de reflexió política.

"És molt difícil trobar un home més servicial, més desinteressat, més bo. No tenia un no per a ningú. Als companys de professió els polia els treballs, donava orientacions, els proporcionava gravats del seu arxiu que li havien costat suar sang i aigua per a recollir-los; tot servit generosament, gentilmente, sense pensar que teixia una corona que no resplandiria en la seva testa. Pels amics era un patriarca. Tot allò que li demanaves ho feia amb tanta efusivitat que semblava complaure's ell mateix.

Home de principis religiosos pregons, de clara filosofia, gran periodista, model de sobrietat, inquietud i honestetat intel·lectual; altruista, afectuós, humanista autèntic, patriota. Un il·lustre lleidatà, junedenc".³³

Annex

Selecció de fragments dels seus articles periodístics (1916-1936)

“Elogi del “Transparente”. Vell i Nou, núm. 27. Barcelona, 15 de juny de 1916.

(...) La nostra generació no donarà el trist espectacle d'uns artistes qui, imbuïts de ses preocupacions d'època i encastellats en sos dogmatismes de escola, negaven tot mèrit a ço que era producte de les generacions passades. Nostres dies no veuràn uns arquitectes, plens de bon zel, destruir a martel·lades els vidres de Poblet, al través de les quals la llum iritzada i somorta era amable vetlladora dels grans capdills que allí reposaven i posar en son lloc vidres blancs que hi aboquessin una llum crua, com si volguessin despertar els dorments i menaçar-los de que, més endavant, es trucaria a llurs sepulcres. Ara seria absurda l'existència d'un Bisbe qui, menyspreuant per gòtic el Claustre de Vic, es proposés substituir-lo per un de fet amb regles clàssiques.

Una dolça marinada d'amor s'escampa pel cel de l'Art i ens remou i ens satura amb humaníssims efluis que ens predisposen a comprendre i estimar ço que altres terres o estats produïren.

Per això distingeix nostres dies una laudable preocupació per les arts que amb son esplet embaumen les pàgines de l'Historia i els glorifica una elegant curiositat per les que en terres llunyes modelen en formes estranyes els generals sentiments (...)

“Les gárgoles”. El Pallaresa. Lleida, 1 d'octubre de 1918.

(...) Ells voldrien distreure la gent amb pallasades, però la gent els mira fixo i els va coneguent. La capital els ha foragitat com a cosa indigna i les comarques volen seguir l'exemple de la ciutat. Qué té que veure que jo sigui de Juneda per a que tingui raó en tot lo que he dit? Tot aixó poden tirar-me en cara per a contestar els cops de fuet que els he senyalat?

Els ja ho saben que jo no soc foraster, i, no obstant, ho diuen. Nascut a Juneda, i criat a Lleida, soc més lleidatà que tots ells car sempre m'he gloriat de ser-ho, mentres ells han deshonorat Lleida amb sa política de concupiscències —no cal parlar del qui els mou i els presideix, car, segons ting entés, ha nascut ben lluny de les comarques lleidatanes, de les quals resulta indigne per ses accions dolentes.

(...) En les lluites empreses pel Catalanisme s'ha anat bastint idealment la Catedral consagrada a la gloria de Catalunya. Aquesta Catedral té altars i capelles i chor. Té llànties enceses i vidrieres policromes. Té incens ubriagador i místiques penombres. En ella ens hi sentim ben a pler els qui aimem Catalunya. Mes, a fora, la Catedral dels nostres amors té gárgoles que deixen anar per ses boques rabioses de monstres apocalíptics, tota la bassura que l'aigua purificadora arrojega demunt de la Catedral. Les gárgoles en figura d'animalons ridículs també formen part de la Catedral. Però quina part! La de les ombres vora la llum en els quadres mestres, la de lo grotesc vora de les agulles enlaidadores i els campanars deixondidors. Els cacics fan el paper de gárgoles i els de Lleida han escullit la forma mes grotesca.

“Les frisances de l'Horta”. El Pallaresa. Lleida, 6 de març de 1919.

L'horta de Lleida es troba en un moment confós. La bonança de l'hivern ha favoregut l'esplet de la saba a les plantes i ara totes están frisoses de florir, de fruitar...Més encara es hivern. Pels bancals de l'horta, pels jardins dels suburbis, els arbres es redrecen amb ses branques núes. Semblen ànimes torturades que enlaidessin els braços clamant al cel pel prompte adveniment de la primavera. Mes encara es hivern.

No n'hi ha prou amb tenir una terra feconda, no n'hi ha prou amb tenir uns hortolans feiners que posen en son cultiu l'irradiació de llur esperit generós, no n'hi ha prou amb les esperances, amb els anhels, amb el treball d'íntima comunió del terror i els habitants, dels cors i l'ambient. Encara es hivern.

Les pluges humitegen els camps i enfanguen els camins, els vents flagel·len les coses i estremeixen les ànimes, les boires entorboleixen l'espai i entristeixen la vida. L'horta de Lleida es troba en un moment confós. Hi ha un equilibri entre son estat pròxim a la plenitud avençada per l'impetu i decisió dels components de sa vida i l'endarreriment de les hores a que está junyida fatalment. Aquest desequilibri pot ésser perjudicial per als fruits que han de venir. Mes l'horta no ho tem aixó i segueix endavant, vers l'espléndida floració de totes ses plantes, vers la preparació dels fruits que han d'ésser la dolça galania dels bancals i dels jardins.

(...) Catalunya ho ha fet aixís. No ha arribat encara a la florida total de sa virtualitat de poble. Entorn d'ella encara es hivern. Mes la saba de sa vida renovada está a punt de florir esplendorosament.

“El poeta malaltís”. Catalana, núm. 79. Barcelona, 14 de setembre de 1919.

En aquest poble ahont me duen, de tant en tant, els meus afectes d'home que va pel món sens estar del tot desarrelat, hi viu un excelent poeta. Poques vegades se donarà una major antítesis entre l'ànima d'aquest poble y l'ànima d'aquest poeta. El poble es una vila qu'amuntega ses cases de tapia sense preocuparse ni de la simetria, ni de l'estètica, ni de la higiene. Mes, entorn d'ella hi corre l'aygua dels canals y cequies, fecondissant maravillosament aquelles terres roges, no fa gayre freginals tristos que només somreyen els anys que'l cel se dignava ploure en sahor oportuna.

Aquesta dèu d'abundancia que s'esmuny del sí multiforme de l'horta jove, conjunta a la privilegiada situació del poble, ben servit per ferrocarril y carreteres, dóna a la vila una prosperitat ansiosa, agressiva, sense escrúpols. Més endavant, quan la riquesa estigué ben centrada per la tranquila y continuada possessió, l'ànima del poble s'haurà purificat y humanisat, com l'aygua remoguda dels perfils se clarifica y ennobleix després d'uns dies de contemplar el blau del cel y ésser besada pels raigs del sol, allà en la somnolència de les pexeres ò en l'oci dels embaçaments. Però ara l'ànima de la població es equívoca.

Els braços de les hortes que la circunden, ratllats per corrents abundants, engarlandats per la riquesa dels fruyts y la pompa de les flors, lluyten ab la sordidesa de les cases de tapia que formaren carrers retorts, ombrívols y empinats en aquells temps en que'ls habitants vegetaven a mercè de la cullita única de grà, inseguira y escassa. L'horta queda vençuda (...)

“Les barraques barcelonines. Una tara de la ciutat”. D'Ací d'Allà, núm. 73. Barcelona, gener de 1924.

Qualsevol que prengui un tramvia i surti a donar un vol pels suburbis de Barcelona, àdhuc sense allunyar-se gaire de grans centres de moviment com la Plaça d'Espanya, el Pla del Palau, la Gran Via de les Corts Catalanes, etc., es trobarà en presència d'un espectacle desconcertant i punyidor que li amargarà la dolçor dels altres que arreu de la ciutat i els afores es multipliquen oferint innumerables visions de bellesa en la perspectiva i en la urbanització.

Ací i allà, en reconades oblidadisses o vora els camins de trànsit general es formen uns amuntegaments d'habitacles inversemblants on les persones han de viure en forma propícia a l'oblit de les conveniències i deures que imposen la moral i la ciutadania.

Són les barraques, les misterioses barraques barcelonines que han esdevingut la plasmació d'una tara de nostra ciutat, fent-li pagar un tribut a la lletjor i a la misèria, ja que sembla inevitable el que tota urbs, per opulent i espiritualitzada que sigui, hagi de contenir alguns punts de flaqueza i misèria com en aquelles roques que voregen i dominen els rius, a vegades hi ha vetes d'humitat i feblesa que prenen llefiscosos colors verds-lluents per la putrefacció de l'aigua que en regalima.

En aquestes tristes habitacions hi viuen centenars i milers de persones, algunes nascudes a la ciutat i moltes vingudes de terres estranyes, acampant-hi tots amb una minsa esperança de que d'una o altra faisó es cerqui remei a aquest mal i se'ls faci possible viure en condicions de decència i relatiu benestar.

(...) És clar que això no és una tara privativa de Barcelona i que en altres ciutats de les seves condicions i del seu braç com Lisboa, Nàpols, Marsella, etcètera, passa una cosa semblant; però a nosaltres ens toca interessar-nos principalment pel que aquí passa i lamentar-nos dels inconvenients que veiem en nostra ciutat, amb el viu desig de ràpid i total remei (...)

“Els nous treballs a la tomba de Tutank-Amon”. D'Ací d'Allà, núm. 75. Barcelona, març de 1924.

(...) L'objecte més ric de la troballa és el tron o gran cadira reial. No té res d'estrany; aquest moble sempre ha estat l'objecte de més cura i riquesa de l'art sumptuari en els palaus dels reis. Nosaltres en tenim un bell exemple amb la cadira del Rei Martí l'Humà, que, cada any, per Corpus, contemplem pels carrers de Barcelona, sostenint la Custòdia i recordant-nos, amb la meravella del seu treball d'argenteria, l'esplendor de Catalunya durant la dinastia de la casa de Barcelona, finida amb el rei que ha donat nom a la cadira destinada al culte de Déu, com si després del Rei Martí ja ningú fos digne d'asseure-s'hi.

El tron de Tutank-Amon, que ara brilla amb son esplendor després de les neteges i consolidacions de que ha estat objecte, constituirà una de les peces més formoses del Museu del Caire (...)

“El poeta de Catalunya: Àngel Guimerà”. D'Ací d'Allà, núm. 80. Barcelona, agost de 1924.

(...) Sempre recordaré l'emoció sentida en la meva adolescència, veient representar Mar i Cel en un teatre improvisat al meu poble a uns pobres comedians, que feien retrunyir

les parets de tàpia amb els crits i la cantarella que els suggeria llur ingenuïtat.

(...) Al cap de poc d'haver vist Mar i Cel al meu poble, feren Terra Baixa a un poble del costat. Era Festa Major i a l'envelat una companyia de bons còmics, ajudats per aficionats, havien de fer el drama ja esdevingut popular. Uns quants xicots decidírem anar-hi, després d'assabentar-nos de que teníem els cèntims de l'entrada. Com a un romiatge, sortírem ja de nit, carretera enllà, amb el cor ja glatint i les cames lleugeres, ben cordades les espardenyas i els ulls ben oberts per a no ensopagar amb les pedres del camí.

L'envelat era ple, s'aixecà el teló i veiérem Terra Baixa...Tot era nou per a mi. Veure una obra catalana –i quina obra!- sentir bons actors, -Na Llorente i en Rojas- i oblidar les angoixes de la pròpia vida en la transfusió de tot l'ésser en la vida que es descabdellava a l'escenari.

Aquesta no m'era desconeguda. La meva innocència i pocs anys no m'havien impedit veure Manelics i Martes i fins senyors Sebastians en l'escenari camperol; però que m'havia de pensar que la misèria de les vides ofegades pogués tornar-se art pur amb la manipulació d'un poeta.

(...) En tornar al poble, la nit era clara, el camí era planer, i el cor es bressolava en la fortitud d'ésser home i en el desig de lluita contra l'ambient, contra el mal i contra hom mateix. Enllà d'enllà de la terra baixa, saturada del dolor de viure, hi havia la terra alta: l'esperança i l'alliberament! (...)

“Sensacions de Pisa”. D'Ací d'Allà, núm. 81. Barcelona, setembre de 1924.

(...) La meva infantesa passada en terra a voltes flagellada per la llum crua d'un sol despiadat, a voltes oprimida per un mantell de boira espessa, em determina una predilecció per la llum suau i benèvola dels cap al tard, i els costums noctàmbuls m'han familiaritzat amb la llum artificial que posa un nimbe de bellesa a tantes coses miserables com ens amarguen i turmenten la vida.

Per això, en atansar-me a Pisa mon anhel i mon desig més forts són de fruit de la llum del seu cel, obrint els ulls i tot el cor i tota l'ànima a l'esponjament de les seves delícies. Sembla que mon desig ha tingut el seu premi. Així que el tren s'entafura per la selva espessa d'esbarzerars i brossa de tota mena formada al terror d'aluvió que l'Arno deposita allunyant a Pisa del mar, percibim una llum que àdhuc en aquest ciutat no deu ésser cosa corrent.

(...) ¿Quina visió llunyana i borrosa es reviscola en mon ànima amb la contemplació d'aquest camp de margall en que s'alcen, fa tants segles, les meravelles del marbre de Pisa? Ah, sí! Ja m'en recordo...Tocant a la meva vila nadiua, -desgraciat agombolament de tàpies grises i carrers fangosos- hi havia en ma infància una era amb un freginal que mai era sembrat, i, enlloc de l'ordi hi creixia espès el margall. Allí teníem el lloc predilecte per a jugar els nens que encara érem massa petits per a marxar a buscar nius o a robar fruita pels camps de vegetació luxuriant.

En sortir d'estudi, amb el tros de pa sec que servia per a berenar, cap a l'era del fegrial ple de margall espès. ¡Quina carícia per als nostres peuets descalços aquella herba, la verdor de la qual no havia pogut marcir el sol estiucenc, prodigant son foc en la terra baixa! ¡Com oblidàvem la migradesa del berenar, la repulsió de l'escola –sala humida en què un sol mestre provava d'educar a 150 galifardeus-, la pobresa familiar, anunci de la que podia durar tota la vida!

Una estona, cada tarda, coneixíem la dolçor de viure sense preocupacions. Ara, si tornés al poble nadiu, no trobaria als afores l'era del camp de margall. La vila ha crescut i allí ha estat edificada la caserna de la Guàrdia Civil, amb el seu calabós, que deu ésser com aquella escola, però més petit.

En canvi, aquí tan lluny, he trobat la remembrança infantívola en aquest quadro deliciós de la deserta plaça vestida de margall, vorejada per aquests monuments de suggestió imponderable i banyada per aquesta llum tan clara, en que tan havia somniat i que trobo més dolça i més aquietadora encara del que havia esperat (...)

“La mort de l'aviador valencià Vicens Bernat: una misteriosa tragèdia de l'aire”. La Veu de Catalunya, núm. 8.850. Barcelona, 23 d'octubre de 1924.

(...) Anava amb l'exprés de Ventimiglia a Gènova, i a l'estació de San Remo se m'acudí baixar per a anar a beure. Distret, no em vaig adonar que el tren arrencava fins que ja duia un bon pas.

La idea de restar a San Remo no podia seduir-me i la marxa del tren no havia d'ésser obstacle per pegar un bot i obrir una portella. Demés, vaig recordar-me que en la meva infància havia practicat un esport absurde que coneixen molts nois de viles i poblets que tenen prop la via del tren. A boca de fosc, sortia un tren de càrrega, i l'encís d'alguns consistia en repenjar-nos al tren en marxa i deixar-nos anar abans que deixés la corva del Pont de Pedra. I accelerés la marxa per la via

recta. Alguna vegada esdevingué una desgràcia, i els funcionaris de l'estació, quan s'adonaven que el tren s'enduïa dos o tres xicots al cap dels estreps o als tops del vagó-fre, ens manaven baixar a cops de pedra, però aquestes miques de perill augmentaven l'encís de la imbècil malifeta.

Però l'express de Ligúria no és el tren de càrrega del meu poble. I jo, agafat a una anella, procurava obrir una porta mentre el tren accelerava la seva marxa, i ja la violència de l'aire es feia sentir en mon cap, que s'esforçava per restar serè.

Aviat vaig veure que no obriria la portella. I vaig optar per trucar al vidre i demanar que l'obriessin els de dintre. Realment, m'hauria seduït ben poc seguir forcejant o caminar cap a una altra portella, mentre el tren prenia la velocitat que m'hauria fet, potser, rodar el cap i afliuixar les munyques.

Després, sentat còmodament al cotxe, mentre restà una mica de llum, vaig contemplar la mar i les platges que es succeeixen Itàlia endintre, amb la morosa delectació del qui ha vorejat un perill sense arribar a sentir-ne més que un començament d'esgarripança (...)

“Carrers de Barcelona: Rambla de Catalunya”. La Veu de Catalunya, núm. 8.882. Barcelona, 26 de novembre de 1924.

(...) Per això avui aquesta moderna via pot enjoiar-se amb una magnífica obra d'art, que parla ben alt del gust dels nostres passats del segle XIV. Les línies generals d'aquesta via són les més envejables. Com a passeig és un dels més silenciosos i tranquils de Barcelona, amb l'avantatge de la muntanya, d'oferir ombra plaent amb les seves arbredes baixes de brancatge i terror suau als peus cansats d'adoquinat i les voreres de dura rajola hidràulica.

Les hores hi llisquen plaents, convidant a deixar-se emportar per l'encís de passejar en un ambient senyorívol i tranquil que sembla ésser ben distant de les truculències dels carrers de trànsit deturer i dels passeigs preferits per les multituds diumengeres.

La Rambla de Catalunya és un oasi –potser l'únic de la nostra ciutat atrafegada– en que la vida és diferent de la que es fa a la resta de la urbs. El passant se n'adona i viu més tranquil l'encís de passejar, i el que hi habita sap el goig de viure en un ambient de riquesa i senyoria. Per això les cases són ben sumptuoses i les botigues ben luxoses, corresponent al veïnat ric i al passejant de gust.

Les hores que hom hi ha passat no són oblidades, després, en mig de l'atragament de les vies de trànsit o en un recó ombriu de la ciutat vella.

“Arenys de Mar: La vila a la vora del camí”. La Veu de Catalunya, núm. 9.072. Barcelona, 8 de juliol de 1925.

(...) Una de les més velles impressions, potser la primera, de l'alba de ma vida, fou una barreja desconcertadora de dues suggestions simultànies: per un cantó, la de l'horitzó tancat, damunt la planura fonda que no em deixava entendre allò que en deien món, ple de pobles com el meu i àdhuc més grans que el meu, i que jo no veia ençà de les altes muntanyes altíssimes – aleshores m'ho semblaven, mirades amb ulls meravellats, i ara em semblen de joguina, mirades amb ulls que han amagatzemat horitzons-; per altre cantó, la novetat diària del tren venint d'enllà, d'enllà, amb gent diversa, de parlar diferent i fins de llengua estranya, i amb mercaderies exòtiques i incomprensibles, com les taronges que duïen trossets de sol al nostre hivern emboirat, i els coves de peix que ens parlaven del mar, el gran enigma que no entendrem mai els qui hem nascut lluny de ses aigües.

La vida dels pobles situats a la vora dels grans camins, resulta matisada per les vides dels qui hi ha passat al llarg de la seva història, i per això és més rica d'emocions i de suggestions.

A Catalunya hi ha hagut un gran camí que des dels temps immemorials ens ha posat en contacte amb el món: la via romana que, sortint de Roma per la porta Aurèlia, cercava les voreres del Mediterrani i entrava a la nostra terra pel coll del Pertus, i seguia des de Blanes, per la costa fins a Barcelona. Per influència d'aquest camí, obtingueren les viles de la costa una part d'aquell encís que ha perdurat fins avui, i que ara augmenta amb decisió.

Per aquest camí han entrat a la nostra terra una bona part –no hem d'oblidar un moment la influència del mar, el màxim camí dels homes de les influències del món– de les influències civilitzadores, deixant a cada vila i cada poble una part de llur riquesa.

Precisament, la situació d'Arenys de Mar, a la vora d'aquest camí paral·lel al mar, convida a no anar de pressa i fins a sojornar-hi. Ara el tren passa rapidíssim, com adalerat d'arribar a Barcelona i fer-hi un descans, propici a la distribució i l'escampada de les idees i dels fruits que porta (...)

“La mort més trista”. La Veu de Catalunya, núm. 9.153. Barcelona, 30 de setembre de 1925.

(...) Va néixer a una de les cases més pobres del meu poblet. Dins l'escola, on despuntava entre tots, ben vist pel mestre i admirat dels altres nois, abeurava la seva set de llum en l'ensenyament senzill però suficient, als seus anys, i sentia la veu de la felicitat, gronxant-se suaument al goig de viure; però, en sortir, cada tarda, mentre els altres nens desteixen les garlandes de llurs jocs, o se n'anaven per les femoses, cercant nius i caçant cigales, ell veia, com visions d'un mal somni, el cabàs que havia d'omplir de fem al llarg dels camins polsosos, les vinyes ufanoses dels rics, on tan difícil és trobar el bagot dels pobres, els rostolls acerats, on sagnen els peus descalços, que cerquen l'espiga abandonada tocant a les garberes, aquelles feixugues garberes que es desgranen al bes del sol perquè els ocells trobin més fàcilment llur menjar, mentre el poble espigolaire cerca, potser en va, poder engrossir la seva menada.

Veia el seu pare, de rostre arrugat per les gelades i els bats de sol, de cos eixerreït i sense les forces que li havien xuclat els treballs que aprofitarien els altres; veia la seva mare –la dolça fada de les llegendes infantils– arruïnant-se al llarg d'una vida misèrrima, junyida a treballs impropis i deformadors (...)

“A Flandes ja surt el sol”. La Veu de Catalunya, núm. 9.155. Barcelona, 2 d'octubre de 1925.

(...) Un règim de pluges intenses i generals ha fet aquests dies, a París, no gaire agradosa l'estada, especialment als qui no estan acostumats a la pluja contínua, i per ací ha esponjat el terror i ha enterbolit les aigües.

Els arbres que segueixen els marges dels camins o retallen els queixals de les cèquies –benaurada barreja de poesia i de positivisme que no tothom sap comprendre i fomentar– branden el ventijol llurs gemades cabelleres; les vaques pasturen tranquil·les a ramats, sense, gairebé, dignar-se girar la testa solemne al pas del tren que llisca furient per la plana, o bé prenen el sol ajagudes damunt de l'herba, sense perill d'embrutar-se de fang les grans clapes nítides de les seves copulències fosques; la gent circula activa i laboriosa pels prats i els corriols com si tingüés ganes de fer la pau de les hores que ha perdut aquests dies de pluges.

En l'alegria de recomençar, la fressa del dilluns al matí, que cantava el nostre Maragall –i avui per casualitat és també dilluns– la joia de tornar-hi que només coneixen els pobles treballadors que han fruit dignament llur diumenge.

En el nostre compartiment ve una noia que canta. Li preguntem si està alegre i diu que sí, que la vista dels camps i del sol li dóna alegria, especialment després d'uns dies passats a París anant d'ací d'allà per carrers interminables sota la pluja batent.

Flandes se'ns mostra amb la seva visió més amable, encara que potser no amb son aspecte més característic. Nosaltres, que venim d'una terra de sol i no ens sabem acostumar als dies foscos i de pluja, li agraïm aquesta recepció amb aire de festa. Prou que ens vagarà de veure-la embolcallada amb son mantell d'innúmeres filagarses líquides! (...)

“Els grans monestirs de Catalunya: una florida extraordinària”. D'Ací d'Allà, núm. 96. Barcelona, desembre de 1925.

(...) En les primeres impressions de la meua infantesa hi ha un nom màgic: Poblet. Vaig nàixer prou aprop del gran monestir per a que l'haguessin vist moltes de les persones entre les quals em criava i prou lluny per a que l'e-vocació de la seva grandesa i monumentalitat –més punyent dins un ambient d'humilitat vilatana i de pobresa dificultadora– el presentés a la meua imaginació fugicera i a la meua sensibilitat cobejadora com una cosa extraordinària que compendiava tota la bellesa de l'art i tota la riquesa de la cultura. I, per damunt de tot, la tomba del gran rei, l'alt rei en Jaume, el nom del qual representava al meu cor tendre aquella Catalunya d'altre temps que les històries corrents només em deixaven endevinar.

Per altre cantó, Poblet ha estat el monument d'art que jo he visitat primer. Totes les grans obres d'art, tots els monuments capitals de la indústria humana que jo he vist i que pugui veure rodant pel món, no han esborrat ni esborraran aquella esgarripança sentida en la adolescència, la primera vegada que vaig estar a Poblet.

A Lleyda s'organitzava una visita col·lectiva al gran monestir i, encar que el preu del viatge –ben poca cosa, com és natural– era un sacrifici per als meus, el nom de Poblet fou més que suficient per a deixar-m'hi anar.

A la porta del monestir ens esperava el doctor mossèn Ramon Sabaté al qual, per amistat amb alguns dels expedicionaris, volgué venir a fer-nos de guia. La seva ciència històrica, la seva sensibilitat artística, la seva devoció de montblanquí acostumat a veure des de la infància el gran cadàver gloriós; la seva benvolença envers nosaltres es posaren a contribució; el seu guiatge fou una sèrie de conferències durant tot un dia que

amb ell passàrem dins la gran casa del Cister, sense altre descans que el precís per anar a dinar.

Han passat molts anys, he llegit llibres, he escoltat explicacions, he vist monuments d'art i he visitat paratges consagrats per sa bellesa. Davant de tot, com menant una teoria corprene-dora i emmotllant una afició inefable hi ha el dia passat a la joia de la Conca de Barberà, pelegrinant dins les ruïnes grandioses, escoltant la veu autoritzada i fervent del Dr. Sabaté. Que Déu li pagui! Que les pedres mutilades trobin un xic de bàlsam per a llurs ferides! Que les grans ombres insepultes sentin un moment de pau, oblidin els causants de la ruïna i enardeixin els amics de la restauració! (...)

“La ciutadella de Jaca: records de joventut”. Mirador, núm. 98. Barcelona, 18 de desembre de 1930.

Al museu de la meva memòria hi ha uns quadros un xic oblidats que ocupen els recon-s ja obscurs o les fileres de dalt que la vista no distingeix prou bé. Són els paisatges de la primera joventut passada en ambients que semblen no tenir cap relació amb els camps on s'ha desenrotllat la meva vida posterior.

Han passat vint anys i avui s'han tornat fresquíssimes les impressions del meu viatge a Jaca, on vaig passar els primers tres mesos del servei militar. Quan a Lleida varen dir-me que era destinat al Regiment d'Infanteria de l'Infant, número 5, de guarnició a Jaca, vaig tenir la sensació del que és precipitat vers un ambient desconegut, ben divers del que està acostumat a viure.

Els pagesos del meu poble anomenen muntanyes de Jaca unes serres que allà a l'horitzó, per damunt de la tossa ocrosa del Montsec, encimbellen llur massa violeta encaputxada bona part de l'any amb la blancor de la neu, i Jaca els resulta una ciutat hiperbòlica, amagada entre les darreres muntanyes que veuen en dia clar.

(...) Amb aquestes suggestions per tota referència geogràfica i els naturals capficaments del recluta, vaig traslladar-me a Jaca. El clima era molt dur. Dels vint-i-sis dies de març, vint va nevar i quatre va ploure i els altres dos va deixar-se veure el sol. Malgrat tot, sortia cada dia. Una salut de ferro, una roba gruixuda i unes sabates grosses, i a aixafar neu al carrer Major, el qual, per ésser ample, dret i pla, constituïa un passeig ideal per al que no tingués por del fred.

Vaig adonar-me de seguida que a Jaca la vida és un esport i no va estranyar-me gens

veure les noies jugant a botxes amb bitllets pesants. M'esponjava de l'ambient dur i sentia plaer en afrontar el fred (...)

“El campanar de Lleida”. L'Abella d'Or. 1931.

(...) Durant els anys de l'adolescència, aquells anys en què l'ànima, obrint-se al contacte de la noció de les coses, va formant-se a la vida plena del sentir i del pensar, jo mirava el campanar de Lleyda, primer amb ulls meravellats que presenten la grandesa i la formosura, després amb l'amor que hom té a les coses materials, quan són símbol i xifra de quelcom que portem a dintre, molt endintre del nostre ésser.

En les nits blavenques, quan els estels per-pellejants van esvaint-se i per l'horitzó puja una lluna vessant a mars ses llàgrimes de llum, com una germana piadosa que convida a recolzar en sa falda el front coronat d'espines i nibat d'esperança, jo veia el campanar erigint sa mole torrada pel sol dels segles, com un sentinella que indiferent a tot perill munta sa guàrdia, sempre fidel a una glòria esvaïda.

En les nits fosques i tempestuoses, quan els vents d'Aragó, acostumats a córrer lliures per les planúries desabrigades, retopen contra els arbres de l'horta i els ajeuen despietadament, o, quan la boira, embolcallant-ho tot amb son malefici, es vanta d'esborrar tota figura i tota vida, el Campanar deixa caure damunt de la remor i de l'obscuritat la veu de les hores, com crits d'un conjurat qui, preparant el triomf definitiu, recorda els temps passats i els herois que foren.

Els matins lluminosos, quan l'horta, embriagada de sol i de joventut, es desfà els cinyells dels seus braços i escampa el mantell de ses boires, oferint-se nua al bes dels ventijols que fan rebentar les flors i madurar els fruits, el Campanar, sentint-se veu de l'ambient i símbol de l'hora, s'estremeix d'amor i alegria i ses campanes vibren harmòniques i escampen pels aires els repics de missa major (...)

“L'art català a Sicília”. La Paraula Cristiana, núm. 91. Barcelona, juliol de 1932.

(...) Les esglésies medievals de Sicília presenten característiques semblants a les dels palaus. La de Ragusa superior, dedicada a Sant Jordi, té una portalada en què les pilastres substituïdores de les figures dels apòstols que tenen moltes portalades ogivals es continuen en arcs concèntrics formats per triples cordons alternats amb figuracions afiligranades, presidit tot per una foliació que va seguint l'arc exterior inflexe, rematat per una pinya.

Al timpà hi ha l'escultura de Sant Jordi matant el drac; enfora, dues agulles, i als costats de la pinya, dos escuts romboidals. Aquesta façana recorda les de tantes esglésies i capelles escampades per Catalunya, singularment la de Sant Jordi de Poblet.

Figura semblant, per bé que més petita, afecten les obertures inferiors dels campanars de la catedral de Girgenti. En aquella ciutat augusta, encara avui enriquida pels temples grecs, algun, com el de la Concòrdia, amb la columnata i parets perfectament conservades, per bé que estovades pels encesos petons del sol que allí ja gairebé és africà i menjades pel vent carregat de salabors marines, s'aixeca el campanar de la Seu a l'Acropolis de la petita ciutat en altre temps immensa, mostrant la forma catalana dels finestrals emmarcats per arcatures rematades en punta, formant ansa de cistell, vaga reminiscència, en inversió, de les naus que eren el més eficient patrimoni dels que construïren el campanar. El balcó pren llum per una arcada enriquida amb zigues-zagues iguals a les del claustre de la Seu de Lleyda.

És clar que l'Art normand i els seus components més naturals, els elements aràbigs, persistien més que enlloc a Palerm on havien tret una florida tan esponerosa. Per això, la catedral ostenta un aspecte estrany per la barreja dels arabescos i les espirals superposades a les línies generals del temple. El seu portal és una mostra molt rica d'aquesta barreja ressuscitada en temps de la dinastia de Barcelona (...)

"Les excavacions de Djemila". La Paraula Cristiana, núm. 97. Barcelona, gener de 1933.

(...) Abans de mig camí, trobem en una fontalada una font en què les refeccions modernes no han esborrat el caràcter de l'Orient. Encís de l'aigua en la contrada deserta rajant sota l'arc de ferradura, damunt del qual un arbre estén el seu brancatge prestigiós! Espectacle de les noies, algunes encara sense el vel, arribades amb l'àmfora al coll des de les cabanes perdudes en la soledat i des de les tendes negroses plantades per un dia, a l'atzar de les pastures!

A una hora del meu poble, també hi ha una font aràbiga com aquesta i, abans que el Canal d'Urgell vestís els camps del vellut multicolor de la vida, les Rebeques, de les quals porto sang, hi anaven amb el càntir al coll a buscar l'aigua fresca, única medecina per a les soleiades que recremaven els gorets, turmentaven els homes i enfollien les bèsties.

Més enllà, seguint el camí estret construït pels francesos a fi de poder anar a Setif a les ruïnes, tallem planures de rostolls esclariats, on no apar ànima vivent i tossalets on les roques arrestellades guaiten entre la terra infecunda gratada per les pluges.

De sobte, allà baix, en mig d'una conca formada per turons negreus, Djemila blanqueja al sol, com l'esquelet d'un dinosaure fabulós, allargassat damunt d'una llengua de terra que s'inclina i estreny, fins a finir en punta, en la conjunció de dues torrenteres.

Contemplem les ruïnes des de l'altura. Per ací baixava l'aigua copiosa de les fonts i les termes; per allà venien els vàndals i els musulmans amb fúria competidora de cataclismes; per ací s'escorria el llot quan les pluges que havien ajudat els terratrèmols i els homes a destruir la ciutat, salvaren les ruïnes, cobrint-les de terra.

I per tot arreu la soledat, la soledat propícia a la supervivència de les ciutats mortes, car res no les destrueix tant com el formar-se prop d'elles ciutats novelles amb les naturals necessitats d'edificis i la comoditat de trobar les pedres treballades en les parets que no són de ningú (...)

"Parar cordó. Costum de les comarques lleidatanes". Costums de Catalunya. Institut Gràfic de Catalunya. Barcelona, 1935.

(...) Així era abans, fa ben poc temps, però el bell costum ha anat desdibuixant-se, fins a pedre's, a molts pobles i viles. On n'hi queda algun rastre, ja no són les majorales les que paren cordó per a sostenir la Confraria. Són els fadrins que allarguen la faixa o s'agafen de mans per a tancar el carrer bromejant, a fi de recollir unes monedes per a fer lifara a la taberna o berenar a l'hort. Més enllà, ja ni els vells sabrien respondre si preguntéssim què cosa era parar cordó.

El casament als nostres dies es fa ben depressa, per a marxar del poble amb el primer tren o amb l'autòmnibus, cap a Lleida i Barcelona.

No és aquest el lloc de comparar els aventatges i els inconvenients d'una i altra manera de celebrar els casaments, sinó de lamentar la minva o la desaparició total d'un bell costum. Deixem-ne fixades, gràficament i per escrit, les principals modalitats, que potser aviat semblaran tan exòtiques com les cerimònies dels mahometans o dels hebreus.

Recordo un casament àrab vist a Kairuan, la vila santa del desert...La nit càlida, plena d'estrelles fúlgides, tan baixes al cel transpa-

rent; els carrerons plens d'una multitud d'homes sols que esdevé desconcertant per a un europeu; les casetes de portes hermètiques i alguna finestra per on espion les dones tancades en reclusió absoluta; la comitiva de fantasmes blancs tacats de roig, cantant esbojarradament himnes que posen iritzacions de sensualitat a la cara dels vells; les coloraines dels penons de les confraries i les llanternes policromes enlairades damunt del xivarri i, finalment, el nuvi cobert amb un mantell blanc que gairebé no li deixava veure els ulls i voltat de galifardeus que cridaven més que tots...

Recordo també un casament israelita a la sinagoga de Burdeus, gran, blanca, nua, on me venia tan costa per amunt resar amb el barret posat. Els nuvis, coberts amb un vel blanc, rebien al peu de l'altar les benediccions dels sacerdots de llarga barba, mentre els escolanets –nois i noies– vestits amb cotes blaves i sobrevestes blanques, refileaven himnes milenaris al mig del temple, vora l'harmonium presidit pel canelobre de set branques. Mai oblidaré l'alegria, la jocunditat, la dolçor de l'himne a Adonai, cantat, ja finalada la cerimònia, mentre s'organitzava la sortida de la comitiva. Em tornava a la memòria el Kirie eleison de la missa dominical del meu poble, quan els escolanets, emportats pel fervor de nostres vides primerenques, lloavem a Déu de les altures davant l'altar lluent, carregat d'imatges de colors vius.

“La reminiscència del Corpus rural. L'Instant, núm. 145. Barcelona, 20 de juny de 1935.

(...) Ja han d'ésser vells, si són vius, aquells fadrins tan forçuts que jo admirava en la meva infantesa perquè sabien dur ben enlairada la bandera enorme del Roser, i sabien deixar-la sola al mig de la plaça, mantenint-la en equilibri només amb la tibantor dels quatre cordons. El llençol del drap litúrgic volejava com el brancatge d'un arbre, un d'aquells xops del Canal que ombrejaven l'aigua i la cuneta fins en les migdiades d'istiu. Quitxalla i grans

érem tots ulls per a contemplar la bandera plantada com un maig de color vermell en un descans de la processó en travessar la Plaça.

Però la quinta essència de l'encís era reservada a l'“Acatament”. Napoleó, en contemplar la plaça de Sant Marc de Venècia tan bella amb les procuraduries velles a la banda esquerra, les procuraduries noves a la dreta, i al fons l'església de Sant Marc i un tros del Palau Ducal, va dir que només el cel era digne d'ésser el sostre d'aquella Plaça.

En contemplar-la de nit i de dia, una vegada i una altra sentia la suggestió d'aquella Plaça i trobava feliç la frase de Napoleó: “Només el cel és digne sostre”. Doncs, per una suggestió que comprendran tots els qui sàpiguen girar els ulls enrera i recordar les sensacions de la infantesa amb esperit de poesia, jo tenia al carrer Major del meu poble, allà en els dies llunyans de la meva infantesa, una sensació idèntica a l'experimentada, de dia i de nit, a la Plaça de Sant Marc de Venècia, la més bella del món.

El carrer Major del meu poble era rònc i ombríu: les cases servaven una pàtina fosca de les sovellades de l'istiu i les boires de l'hivern. Les pluges estovaven, el sòl i el fang hi durava mesos i mesos.

Però la tarda del dia de Corpus jo sentia la mateixa impressió que després he experimentat diverses vegades a la plaça més bella del món. Només el cel era digne sostre del carrer. Prou sé ara que eren els meus ulls els que cobrien les parets i saturaven l'aire amb la pàtina de bellesa inefable. Però la visió hi era i l'ànima s'enriquia amb una impressió que mai més no podré tornar a tenir. Quina llàstima tinc dels pobres que no han pogut sentir impressions d'aquestes, dels qui no han encertat a mirar les coses de la infantesa amb ulls d'infant meravellat, dels qui no han sabut recordar, després, les impressions, les sensacions copsades amb memòria fidel i reverent (...)

Bibliografia consultada

1.- CAPDEVILA SARRAMONA, Anna. “Miquel Capdevila i Rosinach, l'home”. *Fonoll* (Juneda), núm. 120. (gener-febrer de 2002). “Miquel Capdevila i Rosinach. El periodista”. *Fonoll* (Juneda), núm. 122. (maig-juny de 2002).

2.- CORNUDELLA OLIVART, Joan. “El naixement d'un mecenes. El Dr. Josep Cornudella en temps de la Mancomunitat de Catalunya (1914-1925)”. *Miscel·lània-àlbum: commemoració centenari del*

naixement del Dr. Josep Cornudella (1895-1995). Lleida: Publicacions de l'Institut d'Estudis Ilerdencs, 1995. Pàg. 55-65. *Els Jocs Florals de Juneda 1919 i 1994*. Juneda: Pagès Editors, 1996. Casa de Cultura, 4.

3.- CORNUDELLA, Dr. Josep. “Miquel Capdevila i Rosinach (1887-1953). Figures lleidatanes”. *Boletín Interior del Centro Comarcal Leridano* (Barcelona), núm. 20 (octubre de 1959): 12-14.

Notes

¹Segons consta a la partida de naixement va ser inscrit amb els noms de Miquel i Antoni. Els seus padrins eren tots difunts.

²Els tocs de les campanes, els ocells fent com una mena de xiuxiueig i tot l'àmbit natural que envoltava la Seu el feien sentir un home lliure, sense presses ni treballs manats. La Seu, per ell, era un lloc per estar-hi tranquil, respirar una mica d'aire pur i treure's l'estrès que alguns dies tenia." Anna Capdevila i Sarramona. *Fonoll*, núm. 120. Juneda, gener/febrer de 2002; pàg. 35.

³El Dr. Josep Cornudella recorda un epidiosi de la tasca que tenia encomanada a la biblioteca militar de Toledo. La descoberta de l'univers pictòric del Greco li serviria de passarel·la per endinsar-se, anys més tard, en el periodisme d'investigació i en la crítica d'art. "Els llibres eren la seva dèria. En aquells moments Cossio estava "descobrint" El Greco i Santiago Rusiñol el divulgava pel carrer i en cenacles artístics. Miquel Capdevila, un "caloyo" perfectament desconegut, tot desempolvant els llibres i manuscrits de la Biblioteca toledana, contribueix a la creuada de revalorització del Greco amb aportacions valuosíssimes, de font autèntica. No es limita a transcriure els documents que es referien al gran pintor, sinó que entra en la palestra dels comentaristes amb idees i controvèrsies que al llarg del temps han tingut un gran valor per a la precisa biografia de l'artista. Seva és l'opinió de que les figures allargassades del Greco no depenen d'un defecte visual, sinó d'una posició estètic-espiritual d'elevació anímica". Dr. J. Cornudella. *Boletín del Centro Comarcal Leridano*, núm. 20. Barcelona, octubre de 1959, pàg. 12.

⁴Anys més tard, el dia 27 de juny de 1936, publicaria al diari *L'Instant* l'article "La resurrecció del Greco" on explica el redescobriments de l'obra del Greco per part dels artistes i intel·lectuals del moviment modernista català.

⁵En aquest diari va ser redactor durant el període de 1913 a 1914.

⁶Està registrat com a periodista amb el número 440.

⁷*El Pallaresa*, diari de Lleida -fundat per Josep Sol Torrens- començà a publicar-se en castellà el 15 de febrer de 1895 com a portaveu del Partit Liberal. Els primers directores van ser Romà Sol Mestres i Magí Morera i Galícia. El dia 1 de novembre de 1906 el comprà Joan Rovira i Agelet qui el dirigí a la vora de Lluís Aymerich i Pere Gené. Posteriorment, l'any 1918, va ser comprat per Editorial Catalana SA, empresa propietària de *La Veu de Catalunya*. El dia de Sant Jordi d'aquell any sortí al carrer en català, sota la direcció de Miquel Capdevila, com a òrgan de la Lliga Regionalista a Lleida.

⁸Fragment de la crònica del junedenc Joan Arqués publicada el dimarts 13 d'agost de 1918 al diari lleidatà *El Pallaresa*.

⁹*El Ideal*. Lleida, 3 de gener de 1919.

¹⁰Dr. J. Cornudella. *Boletín del Centro Comarcal Leridano*, núm. 20. Barcelona, octubre de 1959, pàg. 13.

¹¹Miquel Capdevila aportaria documentació molt extensa de les terres lleidatanes a l'obra *Costums de Catalunya* publicada a Barcelona l'any 1935 per l'Institut Gràfic Oliva de Vilanova.

¹²Era el cas de la col·lecció de "Vidas de hombres ilustres" dedicada a l'escultor Miguel Angel. Aquest opuscle va ser publicat a Barcelona l'any 1933 per Edicions Hyma. Hi destacava, al llarg de quaranta-quatre pàgines, una llarga narració de la vida de l'artista italià acompanyada de fotografies de les escultures.

¹³Tingué molt ressò l'article sobre el centenari de l'arribada del gas a Barcelona publicat el dia 31

d'agost de 1947 amb el títol "Luz de gas en la Muralla de Mar".

¹⁴Hi acostumava a publicar articles sota l'empara del pseudònim Antonio Rosinach, amb clares referències al cognom del seu padri matern, fill de Juneda.

¹⁵La ressenya d'aquesta condecoració va aparèixer el dia 9 de gener de 1944 al *Diario de Barcelona*.

¹⁶Explicaven d'ell que, fruit de la seva minuciosa observació de les coses, era capaç de recordar –després d'alguns anys d'haver-hi passat– el canvi de costat d'una pedra que hi havia en aquella cantonada, pedra que s'havia utilitzat per salvar la cantonada de les rodes dels carros.

¹⁷Aquest poema, intitulat Miquel Capdevila, formava part de la secció "In Memoriam" dins del recull *Escaïences*, publicat per l'autor a Barcelona l'any 1974.

¹⁸Entre d'altres carrers va escriure postals narratives de L'Hospital, Carme, Rambla de Catalunya, Plaça de Catalunya, "Pelayo", Boqueria, Ronda de Sant Pere, Rondes de Sant Antoni i Sant Pau, Passeig de Gràcia o La Princesa.

¹⁹Destacà l'article dedicat a l'Anuari del Foment de les Arts Decoratives publicat el dia 13 de març de 1927 a *La Veu de Catalunya*.

²⁰Era el cas de la crònica que va cobrir arran de l'enterrament del dramaturg Àngel Guimerà a Barcelona. *La Veu de Catalunya*, núm. 9.081. Barcelona, 19 de juliol de 1925.

²¹L'article intitulat "Les barraques barcelonines" n'era una mostra d'aquest periodisme de camp. Va ser publicat a la revista *D'ací d'Allà* (núm. 73) al mes de gener de 1924.

²²L'article dedicat a Tarragona va patir la censura governativa d'aquella època.

²³Miquel Capdevila viatjà amb tren fins a Itàlia per conèixer in situ les raons de la misteriosa tragèdia de l'aviador valencià Vicens Bernat. L'article sortí publicat a *La Veu de Catalunya* el dijous 23 d'octubre de 1924.

²⁴L'excursió obligada a Miramare coincidia amb la mort de l'emperadriu Carlota a Bèlgica. Miquel Capdevila recordava "el lloc on passaren els dies feliços d'aquesta pobra emperadriu que ha mort ara, a Bèlgica, després de prop de seixanta anys de bogeria amansada per les grisors de sa terra nadiua", en una sèrie d'articles que apareixien a *La Veu de Catalunya* a partir del 21 de gener de 1927. L'últim article de "L'ombra que se'n va" era dedicat a l'afusellament de Maximilià.

²⁵Quatre articles va publicar, entre el mes de juny de 1916 i el mes d'agost de 1917, a l'entorn del barroc europeu: Elogi del "Transparente", L'art de Joan Herrera, La gènesi de l'art barroc i L'Itàlia i l'art barroc.

²⁶*La Veu de Catalunya*, núm. 8.906. Barcelona, 25 de desembre de 1924.

²⁷*La Veu de Catalunya*, núm. 9.153. Secció: Contes de la Veu. Barcelona, 30 de setembre de 1925.

²⁸*Revista de la Llar*, núm. 1. Barcelona, desembre de 1930.

²⁹El setmanari *Lo Pla d'Urgell* de Bellpuig també acollí diversos articles circumstancials de la seva ploma periodística.

³⁰Aquest article va ser publicat a la revista *L'Abella d'Or* l'any 1931.

³¹Aquest article també va ser publicat a la revista *Ressorgiment* d'Agramunt el dia 16 d'agost de 1919.

³²Els dos articles, publicats al mes de març de 1919, plantegen –en clau simbòlica– el difícil desvetllament de Catalunya com a poble.

³³Dr. Josep Cornudella. "Miquel Capdevila i Rosinach". Figures lleidatanes. *Boletín del Centro Comarcal Leridano*, núm. 20. Barcelona, octubre de 1959; p. 14.